
Personalia

Doktorgrad 2015: Rannveig Søndergaard Holm

Utdanning: Kunstfagkandidat, Kunsthøyskolen i Bergen 1995, og Master i landskapsarkitektur, ILP NMBU 2004.

Grad: Philosophiae doctor, ILP NMBU 2015
Disputas: 29. mai 2015

Avhandlingens tittel: Gravarealet som landskapsarkitektur – variasjon, virkemidler, muligheter.

Tittelen på Holm sin prøveforelesning var «Nye trender i gravformer og konsekvenser for landskapsarkitektens praksis». Det er gjennomgående i hele hennes arbeid at bilder og modeller har en sentral plass. Holm starter prøveforelesningen med et sitat «I dag ser vi derfor flere variationer i døds-kulturens fysiske uttryksformer end nogensinde»¹. Vi lever forskjellige liv og vi har forskjellige syn på det religiøse liv. Dette avspeiles også i utforming av gravformer og gravplasser. Graver er nå mer pyntet med

personlige ting og minner enn før.

Både prøveforelesningen og avhandlingen tar for seg gravform. Gjennom eksempler beskrives ulike gravformer og trender både i Norge og i utlandet. En klassisk gravplass-situasjon har områder til kistegraver og til urnegraver. Det kan i tillegg være et område avsatt til en anonym minnelund. Det blir vanligere med felles gravområder for sær-

1. Naja Genet May og Gitte Lunding (2008) *Memento mori: døden i Danmark i tværfagligt lys*.

skilt tilrettelagte graver, felles gravområde i naturlikt landskap er på vei inn og mulighet for askespredning i naturlikt landskap for å nevne noen av de mulige gravformene hun gikk igjennom. Utfordringen blir så hvordan dette skal settes sammen av landskapsarkitekten; å designe en gravplass som inkluderer ulike ønsker og behov og som har en helhetlig ide gjennom et konsept eller en gravplass som har en fleksibel løsning? Som landskapsarkitekt får en kanskje et par prosjekt knyttet til gravplasser i løpet av sin karriere. Det gjør at det er lite erfaring å ta tak i og man vil lete etter eksempler. Dette gir en god overgang til presentasjon av hennes arbeid.

Forskningsprosjektet har en designtilnærming og omhandler den fysiske utformingen av gravarealet, området på gravplassen hvor gravene ligger. Gravarealet er et spesielt sted, og for at det skal framstå som noe eget, må landskapsarkitekten som designeren av gravarealene ha en bevissthet om gravarealets virkemidler. Hensikten med prosjektet er ikke å gi et svar på hvordan dagens gravplass skal se ut. Forskningen er et bidrag til å vise eksisterende kvaliteter og til å vise muligheter for å videreutvikle disse kvalitetene.

Forskningen har to formål, repertoarutvikling og metodeutvikling innen landskapsarkitektur.

1. Repertoarutvikling:

- Forskningen gir utøvende landskapsarkitekter kjennskap til variasjon, forståelse for muligheter og bevissthet om virkemidler innen utforming av gravareal.
- Prosjektet tar utgangspunkt i et stort utvalg av eksisterende gravareal i Danmark, Sverige og Norge. Gravarealene befares og observasjonene bearbeides for å styrke den estetiske forståelsen av gravarealenes utforming.
- Forskningsresultatet skal fungere som en inspirasjonskilde for prosjekterende landskapsarkitekter og bidra til repertoarutvikling innen utforming av gravareal spesielt, men også for andre landskapsarkitekturfaglige oppgaver generelt.

2. Metodeutvikling:

- Prosjektet skal gi forskende landskapsarkitekter kjennskap til muligheter og meto-

der med utgangspunkt i prosjekterende landskapsarkitekters arbeidsformer.

- Befaring, fotografering og utprøving i modell står sentralt i forskningen og bidrar til at prosjektet utvikler relevant kunnskap for praktisk landskapsarkitekturarbeid.
- Forskningsresultatet skal være et bidrag til metodeutvikling innen området «Research by Design».

Begge formålene er innrettet slik at de tar utgangspunkt i prosjekterende landskapsarkitektur. Samtidig følger prosjektet akademiske standarder når det gjelder å stille spørsmål, bygge kunnskap, velge metode og formidle resultatet. Samlet kan forskningen bidra med kunnskap til de utøvende landskapsarkitektenes faglige fellesskap, samtidig som den bidrar til kunnskapsbygging innen en akademisk praksis.

Resultatet er en sammenstilling av befaringsfotografier fra eksisterende gravareal, modellbilder og billedtekst som synliggjør virkemidlene. Sammenstillingen er inndelt i 5 overordnede virkemidler: gulvflate, gravminner, romdannelser, terrengvariasjon og trær og skog.

Befaringsfotografiene viser eksisterende gravareal. Enkelte av gravarealene er verdenskjente, andre er bare kjent i lokalmiljøet. Flere av gravarealene er eksempler på en utforming det finnes mange av, andre er unike. Noen viser detaljer, andre helheten. Flere er tydelig tegnet med et underliggende formgrep, mange har blitt til over tid. Noen ganger er det vinter og noen ganger er det sommer. Variasjonen er det som utdypes.

Modellbildene viser gravarealene i forenklede og fortolkede varianter. De har vært gjennom en utforskningsprosess. Gjennom modellarbeidet trekkes det særegne fram. Gravarealene har i modellene et tydelig formspråk og en tydelig karakter. På den måten blir gravarealene lettere å forstå.

Til sist synliggjøres andre måter å sortere gravarealene på. Denne nye inndelingen gir innblikk i andre perspektiv på gravarealene.

Ved endt forskningsarbeid gikk Holm tilbake til sitt tidligere arbeid i konsulentfirmaet Asplan Viak. Her er hennes spesialfelt gravplasser. Avhandlingen kan bestilles ved å kontakte Rannveig Søndergaard Holm.